

HRVATSKI *glasnik*

XXXIV. godina, 8. broj

22. veljače 2024.

cijena 300 Ft

FOTO: STIPAN BALATINAC

8. i 9. stranica

Otvorena škola u Petrinji

5. stranica

Bal u Salanti

7. stranica

Podravska svinjokolja

12. stranica

Započela korizma, vrijeme uzdržavanja i pokore

Sve ima svoje vrijeme, pa tako i vrijeme uzdržavanja, odricanja, pokore i duhovne pripreve za najveći kršćanski blagdan – Uskrs.

Naime, pokladnim utorkom 13. veljače završeno je vrijeme veselica, zabava, bučenja i gozbi, a Čistom srijedom 14. veljače nastupilo je korizmeno vrijeme. Čista srijeda ili Pepelnica označava početak korizme, koja traje 40 dana uoči Uskrsa i obilježena je pokorom, kajanjem, postom i razmišljanjem, duhovnom pripravom za najveći kršćanski blagdan. Na Čistu srijedu svećenik u svojoj župi vjernike obilježava križem od pepela koji simbolizira smrt i žaljenje za prošlim grijesima, a obilježavanje prati biblijskim riječima iz Knjige postanka (3,9): „Sjeti se da si prah i u prah ćeš se vratiti“. Taj pepeo označuje da je čovjek bez Boga samo gomila praha koja se raspadne zauvijek.

U okviru duhovne pripreve na redovitim nedjeljnim misama u nekim župama do danas se održavaju i posebne, obično trodnevne ili pak višednevne duhovne pripreve vjernika. U to vrijeme vjernici iskazuju vrijeme pokore i posta, iz tjedna u tjedan svakog petka mole križni put prisjećajući se muke i smrti te konačno u Uskrsnuća Isusa Krista, koji nas je otkupio od grijeha.

Santovačka župa jedna je od rijetkih u kojima se od pamtivijeka pa sve do danas održava trodnevna duhovna pripreva za Uskrs. U goste se pozivaju svećenici kako bi se vjernici na svojem materinskom jeziku mogli duhovno okrijepiti i pripremiti za Uskrs. Tako je bilo i ove godine, kad je od 19. do 21. veljače duhovnu pripravu hrvatske zajednice sva tri dana vodio somborski župnik dekan Josip Štefković. Bila je to prigoda da hrvatski vjernici slušaju prigodne propovijedi na hrvatskom jeziku, ali i jedna od dviju prilika tijekom godine da se ispovijedaju na svojem materinskom jeziku. Budući da je došašćem u santovačkoj župi započela hrvatska crkvena godina, ove godine svi glavni obredi za Uskrs održat će se na hrvatskom jeziku. Tako će se ove godine i Muka Isusa Krista na Veliki petak u 15 sati pjevati na hrvatskom jeziku.

S. B.

GLASNIKOV TJEDAN

„Kao što je poznato, izbori za mjesne i narodnosne samouprave u Mađarskoj bit će održani 9. lipnja 2024. Za otprilike četiri mjeseca.“

Državno izborno povjerenstvo Mađarske na svojim mrežnim stranicama objavilo je u kojim će se točno naseljima moći inicirati utemeljenje hrvatske narodnosne samouprave. Zakon propisuje pod kojim će se uvjetima moći inicirati utemeljenje područne (teritorijalne) ili, kako mi volimo reći, županijske/glavnogradske hrvatske samouprave kao i državne hrvatske samouprave. Kao što je poznato, izbori za mjesne i narodnosne samouprave u Mađarskoj bit će održani 9. lipnja 2024. Za otprilike četiri mjeseca. Nemamo baš puno vremena, no važno je da se ne iznenadimo i da ne bude da nemamo ili nismo imali vremena za dublje i ozbiljne razgovore – jer već je vrijeme za ozbiljne razgovore i ozbiljne kandidate na svim razinama, kandidate s programom i kandidacijske organizacije s programom (pogotovo ako će ih biti više od jedne). Ulog je velik, rekla bih prevelik, jer su potrebni oni koji znaju i umiju i mogu reći i osmisliti strategije i ciljeve za budućnost Hrvata u Mađarskoj. U hrvatskom javnom životu o njima, izborima za hrvatske narodnosne samouprave na svim razinama, u prvim danima veljače tek se počinje razgovarati. Ali u vrlo zatvorenim i uskim krugovima. Koga se želi kandidirati, tko se želi kandidirati (pretpostavljam da će u 90 % slučajeva to biti oni koji su i sad u funkciji zastupnika), tko će biti na listi ili listama za zastupnika budućeg saziva Skupštine HDS-a, tko će biti prvi na listi, a tko trideset i prvi? Doduše, načuli smo ipak kako neki šapuću kako im je ponuđeno da budu na listama ili listi, pa i za izbor zastupnika Hrvatske državne samouprave, a neki šapuću kako su već sigurno na listi. Za jednu kandidacijsku udrugu sigurno znamo kako će postaviti svoje liste i stajati iza svojih kandidata. To je Savez Hrvata u Mađarskoj. Hoće li biti i drugih, saznat će se narednih tjedana.

Zasjedalo je Predsjedništvo udruge Saveza Hrvata u Mađarskoj početkom veljače u baranjskom gradiću Mišljenu te je predsjednik Saveza našem uredništvu poslao napis o zasjedanju sjednice koja je održana bez prava javnosti. Izvješće koje smo primili možete pročitati na trećoj stranici. Na toj je sjednici 3. točka dnevnoga reda bila *Zadaće oko izbora*. U dopisu stoji: „Što se tiče izbora, Savez će i

ove godine sastaviti svoje mjesne i županijske liste kao i listu za novu državnu samoupravu. Za sve to odgovorno je Predsjedništvo, kako je to na posljednjoj Skupštini i prihvaćeno. Pregledat će se i mogućnosti postavljanja izbornih listi i u novim naseljima, u kojima se dosad još nije osnovala hrvatska samouprava. Savez će u vrlo kratkom roku sastaviti i svoj birački program, koji će se objaviti u hrvatskim medijima. Prihvaćeno je da se naredna sjednica Predsjedništva sazove nakon 15. ožujka, a dotle će svi regionalni predsjednici razmotriti mogućnosti postavljanja liste i biračkih zadataka. Na toj sjednici raspravljat će se i o budućoj strukturi HDS-a i o personalnim pitanjima.“

U izbornoj smo godini u znaku izbora za gradonačelnike (načelnike), zastupnike mjesnih samouprava, zastupnike mjesnih narodnosnih samouprava, zastupnike županijskih narodnosnih samouprava (ili glavnogradske), zastupnike državnih narodnosnih samouprava i zastupnike u Europskom parlamentu. Sve je istoga dana. Koliko ćemo listića dobiti na glasačkom mjestu? Izgleda da se dobro moramo pripremiti i poučiti sami sebe ako želimo izići i dati svoj glas. I Državno izborno povjerenstvo Mađarske počelo je s pripremnim radnjama te je polovinom siječnja 2024. godine objavilo popis naselja (sela i gradova) u kojima se na temelju Zakona o pravima narodnosti moraju raspisati izbori za utemeljenje narodnosnih samouprava. Tako Romi mogu utemeljiti narodnosnu samoupravu u 1283 naselja, Nijemci u 575, Slovaci u 164, Rumunji u 145, Hrvati u 137, Ukrajinci u 107, Srbi u 68, Poljaci u 60, Rusini u 60, Grci u 44, Bugari u 39, Armeni u 32, Slovenci u 16. To je trinaest zakonom priznatih narodnosti u Mađarskoj koje imaju pravo na političko zastupanje svoje narodnosti na mjesnoj te, ako ispune zakonske uvjete, i utemeljenje samouprava na teritorijalnoj i državnoj razini. Kako neslužbeno doznajemo, predsjednica Državnog izbornog povjerenstva Mađarske na sastanak 14. veljače pozvala je članove Odbora za narodnosti Mađarskog parlamenta i predsjednike državnih narodnosnih samouprava (trenutačno djeluje 12 državnih narodnosnih samouprava).

Izbori su, izbori. I to narodnosni.

Branka Pavić Blažetin

Sjednica Predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj

Predsjedništvo Udruge saveza Hrvata u Mađarskoj održalo je svoju prvu sjednicu u ovoj godini 3. veljače u Mišljenju. Sjednici su nazočili svi članovi Predsjedništva te predsjednici Nadzornog odbora i Disciplinskog odbora.

NA DNEVNOM REDU BILO JE SLJEDEĆE:

1. Kratko sumiranje o radu u prošloj godini
2. Najvažnije zadaće za 2024. godinu
3. Zadaće oko izbora
4. Razno.

Predsjednik Joso Ostrogonac o Savezovu je prošlogodišnjem radu istaknuo nekoliko velikih državnih priredbi, koje je ocijenio veoma uspješnim. Tu je u prvom redu spomenuo sazivanje Skupštine i kulturnu priredbu „Cro-Fest”, koja je održana u Dombóvaru, te Državni dan Hrvata u Velikoj Kaniži kao i međunarodnu konferenciju „I. Susret hrvatske nacionalne manjine u Novolji”. Zahvalio je regionalnim predsjednicima na organiziranju niza mjesnih i županijskih programa. Istaknuo je kako je već napisano izvješće o prošlogodišnjem radu, koje će trebati prihvatiti Savezova ovogodišnja Skupština, kao i izvješće o gospodarenju u prošloj godini.

Predane su i prijave na natječaj Fonda „Gábor Bethlen” za 2024. godinu. Za djelatnost za ovu godinu traženo je 5 milijuna forinti, a za kulturne programe planira se pet velikih priredaba koje će se održati u našim regijama.

Nije bilo lako naći termin za sazivanje Skupštine jer su za cijelu kalendarsku godi-

Članovi Predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj

nu gotovo svi vikendi zauzeti. Predsjedništvo je odlučilo da će Skupštinu i „Cro-Fest” festival održati 11. svibnja u Serdahelu.

Što se tiče izbora, Savez će i ove godine sastaviti svoje mjesne i županijske liste kao i listu za novu državnu samoupravu. Za sve to odgovorno je Predsjedništvo, kako je to na posljednjoj Skupštini i prihvaćeno. Pregledat će se i mogućnosti postavljanja izbornih listi i u novim naseljima, u kojima se dosad još nije osnovala hrvatska samouprava. Savez će u vrlo kratkom roku sastaviti

i svoj birački program, koji će se objaviti u hrvatskim medijima.

Prihvaćeno je da se naredna sjednica Predsjedništva sazove nakon 15. ožujka, a dotle će svi regionalni predsjednici razmotriti mogućnosti postavljanja liste i biračkih zadaća. Na toj sjednici raspravljat će se i o budućoj strukturi HDS-a i o personalnim pitanjima.

*Joso Ostrogonac
predsjednik udruge Savez
Hrvata u Mađarskoj*

Jubilarno otvorenje BDF-a, međunarodnog festivala u Budimpešti

Uz zvuke violine i čardaša u užem krugu autora ovogodišnjih filmova i članova međunarodnog žirija otvoren je 10. BDF – Međunarodni festival dokumentarnog filma u Budimpešti. Festival je trajao od 27. siječnja do 4. veljače i u programu je imao 70-ak filmova i 200 projekcija, a moto ili pitanje koje je festival ove godine postavio jest „Kako je prošlo vaših deset godina?”. U ovogodišnjem međunarodnom žiriju našao se i hrvatski grafičar, kipar,

magistar medijske umjetnosti i profesor na Odsjeku za film i video Umjetničke akademije u Splitu Toni Meštrović. Otvorenju je prisustvovao i diplomatski savjetnik Bruno Lopandić, a organizaciji festivala doprinijelo je i veleposlanstvo RH u Mađarskoj, pa su se na svečanom domjenku našli proizvođači Podravke, Jane, hrvatski pršut i hrvatska vina. Na tome je u pozdravnom govoru zahvalila glavna organizatorica festivala Ágnes Sós.

Kršul

BUDIMPEŠTA – U Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Mađarskoj 23. siječnja 2024. održan je susret veleposlanika Republike Hrvatske u Mađarskoj dr. sc. Mladena Andrića s katarskim veleposlanikom Abdullom Falahom Nasserom Al-Dosarijem. U otvorenom razgovoru veleposlanik Al-Dosari pojasnio je posredničke aktivnosti Katra usmjerene obustavi sukoba između Izraela i Hamasa, prenoseći zahvalnost za odmjereni pristup Republike Hrvatske. Bilo je riječi i o aktivnostima sportske i javne diplomacije, pa i predstojećem Svjetskom prvenstvu u vodenim sportovima u Dohi (2. – 18. veljače 2024.). Prisjećajući se Svjetskog prvenstva u nogometu u Katru 2022. i zajedničkog gledanja utakmica u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Mađarskoj u suradnji s veleposlanstvima država s kojima su igrali Vatrene, veleposlanici su dogovorili istovrsnu suradnju oko utakmica vaterpola. Na kraju susreta veleposlanik Andrić uručio je poklon, fotografiju kao uspomenu na zajedničko gledanje utakmice Hrvatska : Maroko (2022.), a veleposlanik Katra također je uzvratio prigodnim poklonom.

Izvor: mvep.gov.hr

POPIS STANOVNIŠTVA 2022.

Hrvati u Đursko-mošonsko-šopronskoj županiji

(Naselja u kojima prema podacima iz popisa stanovništva postoje uvjeti za raspisivanje izbora za narodnosne samouprave 2024. godine)

Kao i u drugim regijama, u većini od ukupno 10 naselja opao je broj pripadnika hrvatske narodnosti odnosno Hrvata, a samo u trima naseljima zabilježen je porast. U Umoku je broj Hrvata porastao za 4,3 posto, u Vedeš-

nu čak 51 odnosno 61 posto, a u Horpaču za 52 posto odnosno 44 posto. U većini naselja zabilježen je pad broja onih kojima je hrvatski materinski jezik, a najviše je stradala Kemlja, gdje je njihov broj opao za čak 77

posto. Jedino se u Vedešinu njihov broj udvostručio (istina, s četiri porastao na osam). Sa 643 pripadnika hrvatske narodnosti odnosno 595 Hrvata Koljnof je zadržao vodeće mjesto među malim naseljima u Mađarskoj.

		2011.	2022.	%
Đursko-mošonsko-šopronska županija	pripadnik hrvatske narodnosti	3028	2234	-26,33
	Hrvat	2787	1977	-29,07
	materinski jezik hrvatski	1834	867	-52,73
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	1954	906	-53,64
Đur	pripadnik hrvatske narodnosti	199	119	-40,21
	Hrvat	187	96	-48,67
	materinski jezik hrvatski	106	34	-67,93
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	106	27	-74,53
Bizonja	pripadnik hrvatske narodnosti	443	300	-32,28
	Hrvat	420	280	-33,34
	materinski jezik hrvatski	286	71	-75,18
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	373	129	-65,42
Kemlja	pripadnik hrvatske narodnosti	311	137	-55,95
	Hrvat	287	126	-56,10
	materinski jezik hrvatski	195	44	-77,44
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	166	40	-75,91
Stari Grad	pripadnik hrvatske narodnosti	186	129	-30,95
	Hrvat	168	108	-35,72
	materinski jezik hrvatski	73	38	-47,95
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	70	52	-25,72
Umok	pripadnik hrvatske narodnosti	103	97	-5,83
	Hrvat	93	97	+4,30
	materinski jezik hrvatski	37	6	-616
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	35	8	-437,5

		2011.	2022.	%
Vedešin	pripadnik hrvatske narodnosti	70	106	+51,42
	Hrvat	65	105	+61,53
	materinski jezik hrvatski	4	8	+100
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	50	16	-68
Koljnof	pripadnik hrvatske narodnosti	885	643	-37,35
	Hrvat	838	595	-29
	materinski jezik hrvatski	634	370	-41,65
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	661	391	-40,85
Šopron	pripadnik hrvatske narodnosti	348	246	-29,32
	Hrvat	294	201	-31,64
	materinski jezik hrvatski	182	124	-31,97
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	160	76	-52,5
Horpač	pripadnik hrvatske narodnosti	25	38	+52
	Hrvat	25	36	+44
	materinski jezik hrvatski	16	8	-50
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	17	10	-41,18
Unda	pripadnik hrvatske narodnosti	190	131	-31,06
	Hrvat	187	122	-34,76
	materinski jezik hrvatski	171	53	-69,01
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	173	72	-58,39

Népszámlálás 2022

OTVORENA NOVA ŠKOLA U PETRINJI

Izgradnju s 21 milijunom eura (8,7 milijardi forinti) financirala Mađarska

Mađarski ministar vanjskih poslova i trgovine Péter Szijjártó 12. veljače u Petrinji je otvorio novu osnovnu školu. Kamen temeljac položen je prije godinu i pol dana, a izgradnju je nakon razornog potresa s 21 milijunom eura (8,7 milijardi forinti) financirala Mađarska.

Nova zgrada Prve osnovne škole Petrinja dovršena je krajem 2023., a učenici su na nastavu u njoj krenuli u siječnju ove godine, s početkom drugog polugodišta. Nova škola prostire se na 5500 kvadratnih metara, ima 20 učionica te ju pohađa 350 učenika.

U svojem je obraćanju Péter Szijjártó rekao kako Mađarska nije dvojila o pomoći susjednoj Hrvatskoj te nije mogla dopustiti da „jedna prirodna katastrofa oduzme budućnost, pogotovo ne budućnost djece“.

Mađarska se stoga odlučila na obnovu škola i crkve te je Vlada Mađarske otprilike 154 tisuće eura (60 milijuna forinti) dala za osnovnu školu u Topolovcu, oko 1,93 milijuna eura (750 milijuna forinti) za novu crkvu u Sisku, a za školu u Petrinji gotovo 21,17 milijuna eura (8,7 milijardi forinti), rekao je Péter Szijjártó.

„Želim da ova obnovljena škola stoji ovđe kao simbol prijateljstva Mađara i Hrvata“

Dva ministra, Fuchs i Szijjártó, otvaraju novu školu

Nova zgrada Prve osnovne škole Petrinja

ta, Mađarske i Hrvatske, i da bude dokaz da nema takve prirodne katastrofe koja može oduzeti našu budućnost i vjeru. Neka ova škola bude svjedok da udruženim snagama i prijateljstvom možemo svladati sve prepreke“, naglasio je Szijjártó dodavši kako je Mađarska reagirala i odmah nakon potresa donacijom 50 stambenih kontejnera.

Školu je s mađarskim ministrom službeno otvorio ministar znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske Radovan Fuchs, koji je

zahvalio mađarskoj vladi na donaciji škole u Petrinji. „Mađarska vlada odmah je odgovorila prijateljskom donacijom nakon tragičnih zbivanja, elementarne nepogode koja je zadesila Petrinju i sisačko-moslavački kraj“, dodao je ministar znanosti i obrazovanja RH.

Kako donose agencijske vijesti, ravnatelj škole kazao je da imaju i novu sportsku dvoranu koju prije nisu imali, mogućnost za brojne izvanškolske i školske aktivnosti, kuhinju i blagovaonicu. Imaju i 50-ak

učenika više nego prošle godine, tako da se nada da će nova zgrada i nastava u njoj zapravo doprinijeti i demografskoj revitalizaciji Petrinje.

U razgovoru dvojice ministara o kvaliteti obrazovanja istaknuto je da su manjine (Hrvati u Mađarskoj i Mađari u Hrvatskoj) na kvalitetan način zastupljene, da je obrazovanje na visokom nivou, da postoje brojni projekti suradnje u području obrazovanja, a neki se i dogovaraju za budućnost.

Kako doznaje Hrvatski glasnik, u mađarskoj delegaciji uz ministra Szijjártóa događanju je nazočio državni tajnik Miklós Soltész, predsjednik HDS-a Ivan Gugan, više parlamentarnih zastupnika (među njima László Szászfalvi i Attila József Móring), veleposlanik Mađarske u RH Csaba Demcsák. Kako je za Hrvatski glasnik izjavio predsjednik HDS-a Ivan Gugan, ministar znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske Radovan Fuchs uz zahvalu mađarskoj vladi zahvalio je i hrvatskoj zajednici u Mađarskoj te je iznesena i ideja o povezivanju Prve osnovne škole Petrinja s nekom od škola u Mađarskoj u kojima se odvija nastava hrvatskoga jezika.

Branka Pavić Blažetin
Izvor: HINA

Sjednica Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije u Baji

U utorak 6. veljače održana je prva ovogodišnja sjednica Vijeća Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije. Na poziv predsjednika Jose Šibalina odazvalo se pet od ukupno sedam županjskih vijećnika, a sjednici koja je održana u županijskom Narodnosnom domu u Baji kao stalno pozvani gost nazočio je i zamjenik županijskog bilježnika Nikola Svirčević sa suradnicom te novinar Hrvatskog glasnika. Prije sjednice Županijskog vijeća održana je sjednica Odbora za kulturu i sjednica Odbora za financije.

Sjednica je započela provjerom imovinskih kartica uslijed koje je utvrđeno da su svi vijećnici na vrijeme ispunili svoju zakonsku obvezu. Nakon što je prihvaćen pismeno predloženi dnevni red, predsjednik Joso Šibalin izvijestio je nazočne o događanjima između dviju sjednica, pri čemu su prihvaćena i stručna izvješća. Uslijedila je rasprava o prijedlogu Proračuna HS-a Bačko-kiškunske županije za 2024. godinu, koji je bez drugih prijedloga i primjedbi jednoglasno prihvaćen s prihodima i rashodima od 1 748 126 forinti. Prihode čine operativna potpora iz državnog proračuna od 1 040 000 forinti te ostatak novca iz 2023. u iznosu od 708 126 forinti. Rashodi su planirani s 1 548 126 forinti za materijalne izdatke te 200 000 za ostalu operativnu potporu. Uslijedila je odluka o reviziji ugovora o suradnji s mjesnim hr-

Dio zastupnika

Sjednicom je predsjedavao Joso Šibalin

vatskim samoupravama, koja je proširena priključenjem Hrvatske samouprave grada Kečkemeta. Bez izmjena prihvaćen je postojeći ugovor o suradnji sa Samoupravom Bačko-kiškunske županije. Nakon manje rasprave i usuglašavanja jednoglasno su prihvaćeni Plan rada i Plan programa za 2024. godinu, koji uključuje zajedničke programe u suradnji s mjesnim hrvatskim samoupravama i Hrvatskom državnom samoupravom. Vijećnik Mladen Filaković najavio je dvodnevni program bajske maškare koje će se održati 9. i 10. veljače. Na kraju sjednice raspravljalo se o pristiglim molbama te je Vijeće prihvatilo odluke o dodjeli potpore od 100 000 forinti za maškare u Baji, a Međunarodni hrvatski nogometni turnir veterana u Kačmaru i Prelo rackih Hrvata u Dušniku podupirat će se po 150 000 forinti.

S. B.

KAČMAR – Mjesna i hrvatska samouprava Kačmara suorganiziraju V. Hrvatski nogometni turnir veterana koji će se održati 24. veljače u Sportskoj dvorani u obližnjem Bikiću (Trg junaka / Hősök tere 2) s početkom u 9 sati. Prema riječima organizatora očekuje se ukupno sedam momčadi: Dušnok, Baćin, Baja – Kačmar, Tavanakut (dvije ekipe), Santovo i Budimpešta. Otvorenje turnira bit će u 9 sati, a susreti veteranskih momčadi igraju se od 9:30. Proglašenje rezultata slijedi u 15 sati i zatim druženje sudionika uz zajedničku večeru.

SANTOVO – Tradicionalna trodnevna duhovna priprava santovačke župe za Uskrs ove je godine održana od 19. do 21. veljače. Duhovnu pripravu hrvatske zajednice sva tri dana predvodio je somborski župnik dekan vlč. Josip Štefković, koji je održao i prigodne propovijedi te ispovijed vjernika. Prije misnih slavlja u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije svaki dan postojala je mogućnost za ispovijed vjernika na materinskom hrvatskom jeziku.

GARA – Hrvatska samouprava Gare priređuje tradicionalno Muško prelo koje će se ove godine održati 2. ožujka u mjesnom Kulturnom domu s početkom u 19 sati. Za goste će pripremiti tradicionalni ovčji paprikaš, a za dobro raspoloženje pobrinut će se domaći Orkestar „Bačka“. Organizatori jedinstvene zabave bunjevačkih Hrvata poziv upućuju uz stihove pjesme: „Ej, ne pitaj me, ženo, di sam bio, ej, di sam svoje pare potrošio!“. Ulaznice s večerom (po cijeni od 4000 forinti) mogu se kupiti u pretprodaji kod Šandora Kollera, Mate Kubatovića, Zoltana Bajajia, Stipana Šibalina, Jose Rákosa i Stipana Gunića Šurde.

DOBROTVORNI BAL U SALANTI

U Salanti su česti dobrotvorni balovi, kako u organizaciji mjesne narodnosne škole tako i u organizaciji mjesnog narodnosnog vrtića. Školski bal u organizaciji škole i roditeljske zajednice održan je u studenome 2023., a vrtićki bal 3. veljače 2024. godine.

Učenici salantske škole

Vrtićki pokladni bal okupio je velik broj zainteresiranih, kao i svake godine. Bal je počeo programom u kojem su nastupili plesna skupina salantskog vrtića „Maleni“, učenici salantske osnovne škole, mala i velika ple-

sna skupina salantskog KUD-a „Marica“, članovi salantske sportske udruge, skakači užadi, članovi doma umirovljenika, pitomci salantskog vrtića. Plesna skupina salantskog vrtića „Maleni“ oduševila je izvedbom ple-

Polaznici salantskog vrtića

Članovi KUD-a „Marica“

sova u kolu te plesom pingvina, reče nam voditeljica vrtića Diana Bori. A iste večeri na pozornici su bili djelatnici vrtića sa svojom scenskom plesnom izvedbom u prigodnim pokladnim kostimima.

Za vrijeme bala radio je bife, a goste je zabavljao martinački Orkestar „Podravka“. Bogata tombola čekala je mnoge sretnike koji su kupili srećku. Jako puno tombola našlo je svojeg gazdu jer su se natjecali svi nazočni, i mnogobrojni roditelji i djelatnici vrtića. Bal je organizirala Zaklada „Fogd a

Najmlađi

szalántai óvodások kezét”, a prihod od bala bit će namijenjen kupnji igračaka za igru u gornjem dvorištu salantskog vrtića (toranj, penjalica, sprave za igru). Trenutačno u salantskom hrvatskom narodnosnom vrtiću djeluju tri odgojne skupine i u svakoj skupini odvija se i odgoj na hrvatskom jeziku. U svakoj je skupini hrvatska narodnosna odgajateljica. Vrtić ima plodnu suradnju s Vrtićem „Pinokio“ iz Donjeg Miholjca. Svake se godine posjećuju i djeca i odgajatelji, kako je bilo i u listopadu 2023., kad su Salančani bili u Vrtiću „Pinokio“. Prilika je to za zajedničku igru, ples i pjesmu, razmjenu iskustava, materijala. U salantskom vrtiću trenutačno je 81 dijete, a s njima radi ukupno šest odgajatelja uz drugo osoblje vrtića.

Branka Pavić Blažetin
Foto: Vrtić i škola u Salanti,
KUD „Marica“

Pokladni običaj bunjevačkih Hrvata u Baji

Maškare otjerale zimu i pozdravile proljeće „Igraj malo, medo!”

Povorkom i zajedničkom veselicom tradicionalnih bunjevačkih maškara s glavnim figurama medvjeda, Bošnjaka, didaka i batinaša, brojnih sudionika u izvornim narodnim nošnjama i drugih 9. veljače u Baji je ponovno ožvijen pokladni običaj bunjevačkih Hrvata s bajskog Dolnjaka. Pokladni običaj maškara živio je još i u razdoblju između dvaju svjetskih ratova, a Bajska bunjevačka čitaonica zalaganjem Šandora Čilića pokušala ga je obnoviti 1976. godine te zatim ponovno pod vodstvom Arpada Jakaba i početkom 90-ih. Nakon nekoliko desetljeća maškare su obnovljene 2020. godine na inicijativu povjesničara dr. Dinka Šokčevića, bunjevačkog Hrvata rodom s bajskog Dolnjaka, sve sa željom da ponovno postanu zimska pokladna tradicija u Baji. Tako je pohod maškara ove godine održan četvrti put jer je 2021. izostao zbog pandemije.

Cjelopodnevni program na središnjem gradskom Trgu Svetog Trojstva počeo je prijepodnevnom maškarskom radionicom, a uslijedilo je proglašenje rezultata likovnog natječaja „Onako kako ja vidim maškare”. U ranim popodnevним satima na otvorenoj pozornici ispred Gradske kuće počeo je kulturni program u kojem su nastupili mladi tamburaši Attila Csuraija, tamburaški sastav iz Čikuzde (Sükösd), slijedio je koncert za djecu sastava „Kolompos” (na mađarskom jeziku) te nastup pečuškog Orkestra „Mišina”.

Brojni svirci

Bajske maškare na glavnom gradskom trgu

Za vrijeme nastupa Orkestra „Mišina” već po tradiciji prema glavnom trgu pošle su dvije povorke maškara. Time je započeo središnji dio ophoda. Dvije pokladne povorke s članicama i članovima hrvatskih kulturnih društava iz Baje i okolnih naselja predvodili su prepoznatljivi likovi bunjevačkih maškara: medo i Bošnjak te didak i batinaš. U sjevernoj povorci, na čelu s Orkestrom „Bačka”,

bili su članovi gostujućeg HKPD-a „Matija Gubec” iz Tavankuta u izvornim bunjevačkim nošnjama i maškare bajskog KUD-a „Bunjevačka zlatna grana”. U južnoj povorci, predvođeni bajskim Orkestrom „Čabar”, članovi KUD-a „Biser” iz Dušnoka i Izvorne plesne skupine „Igraj kolo” iz Andzabega, kako u izvornim nošnjama tako i maskama. Prepoznatljive likove pratile su raznorazne

maškare, među njima vještice odjevene u bijelo i crno ruho, čarobnjaci, lutajući Cigani, žene zamaskirane u muškarce, muškarci u žene, članovi kulturnih društava u izvornim nošnjama i drugi. Udaranjem u razne lonce, kante i druge kućanske posude bučili su ulicama i manjim trgovima te s Bošnjaka

TRENUTAK ZA PJESMU

Ali od ljubave Ali Od Radosti

Se d' amor, se di Contento.

Da s ljubavi, da s pokoja
Nejde s mene duša moja.
Čudno! Bože! drago moje!
Krepost je lepote Tvoje

Slast Tveh rečih moč mu vene
Neg tvoj Pogled jači mene
Kad oživa serce moje
Obteršeno od sreće svoje.

Katarina Patačić

kom i batinašem tjerali medvjeda i didaka, odnosno zimu, iščekujući i dozivajući proljeće. Usput se na prolaznijim dijelovima grada, malim trgovima i šetnicama zaigralo kolo i zaorila pjesma. Uz povike „Igraj malo, medo!” stotine sudionika i posjetitelja mogle su pratiti igru medvjeda i Bošnjaka te didaka i batinaša, kako međusobno tako i sa znatiželjnicima, slučajnim i namjernim prolaznicima.

Dolaskom i susretom dviju povorki na središnjem gradskom trgu započela je maškarijada, pučka veselica, uz pjesmu, glazbu i ples u kolu. Uprilичeno je i svečano otvorenje na otvorenoj pozornici, a okupljene sudionike i posjetitelje pozdravili su gradonačelnica Klára Nyirati i veleposlanik RH u Mađarskoj Mladen Andrić, između ostalog naglasivši važnost očuvanja ove bunjevačkohrvatske tradicije u povijesno višenacionalnom gradu Baji. Svečanom otvorenju na pozornici nazočili su još generalni konzul RH Drago Horvat i predsjednica Hrvatske samouprave grada Baje Angela Šokac Marković, a u publici i predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban, nekolicina članova Skupštine HDS-a, predsjednici i zastupnici županijske te mjesnih hrvatskih samouprava u Bačko-kiškunskoj županiji.

Nakon pozdravnih riječi i nastavka veselice plesom u kolu, igrom maškara, konačno i razotkrivanjem maski, uslijedio je prigodni kulturni program u kojem su nastupili HKPD „Matija Gubec” iz Tavankuta, KUD „Bunjevačka zlatna grana” i KUD „Biser” iz Dušnoka.

U nastavku večeri sudionici maškara i posjetitelji premjestili su se u Turistički centar na Petőfijevu otoku, gdje je pokladna zabava nastavljena koncertom petrovošeske Tamburaške sastava „Koprive”. Nakon dvosatnog koncerta počela je plesničica, a za dobro raspoloženje pobrinuli su se garski Orkestar „Bačka” i bajski Orkestar „Čabar”, koji su okupljene sudionike maškara i druge posjetitelje zabavljali sve do ponoći.

U Bačkoj palači kulture 31. siječnja, kao popratni sadržaj ove godine, održano je predavanje dr. Dinka Šokčevića o povijesti bajskih maškara na mađarskom jeziku, a 9. veljače predstavljanje drugog, izmijenjenog izdanja knjige „Horvátország a 7. századtól napjainkig” i dvojezičnog izdanja „Kratka povijest Hrvata u Mađarskoj” kao i knjige „Povijest Hrvatskog sabora” („A Horvát Szábor története”) uz autora Szabolcsa Vargu, koji je predstavio autora i navedena izdanja. Istoga dana i u isto vrijeme s predstavljanjem knjiga ispred gradske kuće na otvorenoj pozornici održan je i koncert Darinke Orčik u pratnji Orkestra

Lijepa maškarije

„Bačka”, koji je svirao i plesničicu. Sutradan, 10. veljače, organiziran je i posjet uz vodiča Bunjevačkoj zavičajnoj kući na Vancagi.

Nažalost, iako proširene novim sadržajima, ovogodišnje tradicionalne maškare uokvirene su netradicionalnim glazbeno-zabavnim festivalom te lunaparkom na središnjem gradskom Trgu Svetog Trojstva. Tako ovogodišnji program maškara proširen predavanjima, koncertima i nastupima folklornih skupina uistinu nije mogao postići onaj sadržajni i ugodajni pomak koji smo svi mi priželjkivali. Ne govoreći o tome da uz sva komercijalna pića i kulinarske specijalitete u ponudi nije bilo kuhanog vina bez kojeg nema pravih poklada, a ni maškara.

Prema riječima dr. Dinka Šokčevića, koji se od 2005. godine 15 godina kod gradskih poglavara zalagao za oživljavanje bunjevačkih maškara, tradicije bunjevačkih Hrvata s bajskog Dolnjaka stari su pokladni običaj koji su bunjevački Hrvati zasigurno donijeli iz svoje pradomovine. U 19. stoljeću sve se odvijalo na

bajskom Dolnjaku, na Pisku i Salašima, a maškare su pred krčmama plesale kolo, uz to obilazile i kuće gdje bi ih ukućani ugostili. Prema obiteljskim kazivanjima dolazili su i građani Baje, čak i gradsko poglavarstvo, a dočekivali su ih kuhanim vinom i svježim gužvačama. Prepoznatljivi likovi medvjeda i didaka simboliziraju zimu, a Bošnjaka i batinaša proljeće. Medvjed i Bošnjak jedinstveni su likovi, karakteristični za bajske bunjevačke Hrvate, a imaju i svoju povijesno-kulturnu važnost. Bošnjak, naime, dolazi iz Bosne. Nekad su u Baju i druge dijelove Monarhije medvjede dovodili bosanski Cigani koji su ih tjerali na ples. Bošnjak izgledom podsjeća na Turčina, na glavi mu je turban, lice obojeno u crveno, nosi crvenu pregaču i bijeli „peškir” oko pasa. Prema riječima Dinka Šokčevića podroban opis maškara potkrijepljen fotografijama pronašao je u radu bajskog nastavnika Antal Kovácsa, koji je 1903. objavljen u časopisu „Néprajzi Értésítő”, prije nego je pisao o mohačkim bušama.

S. B.

Bogatstvo...

FOTO: BACSKAI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT

Maškare bajskih Hrvata

Jezični kamp „Jedinka” u Budimpešti

U organizaciji Hrvatske samouprave Čepela i Hrvatske samouprave XVI. okruga organiziran je hrvatski jezični kamp za djecu pod nazivom „Jedinka”. Kamp je održan od 2. do 5. siječnja, a ove godine organizira se već treći put.

Kao i prošlih godina, djeca su u kampu proširila znanje hrvatskog jezika sudjelujući u hrvatskom kvizu koji se održao u prirodi, u parku Normafo, kamo su sudionici kampa stigli malim vlakom. Program kviza sastavili su pedagozi Csilla Szivák Roxán iz HOŠIG-a i Gábor Frech s predsjednicama samouprava Kingom Kolesza i Andreom Tábori-Simara. Program kampa obuhvaćao je raznovrsne programe koji potiču timski rad, razvoj vještina, sticanje novih informacija na zabavan način, npr. klizanje, posjet skakaonici Superfly, Laser areni, kuglanje, posjet kinu, muzeju, cirkusu.

Neka djeca upravo su u kampu Jedinka prvi put stala na led i naučila klizati, i to u prekrasnom ambijentu suvremenog Lednog parka Čepel (Csepeli Jégpark). Djeca su se zabavila i u kinu, gdje su pogledala film

Muzej voštanih figura

Zabavno i poučno

Wonka, koji je ne samo komičan, veseo, pun boja i zaraznih pjesama nego je i poučan film o borbi dobra i zla. U usporedbi s prošlogodišnjim sadržajem kampa ovogodišnji je program obogaćen i novim sadržajima kao što su kuglanje, posjet cirkusu i muze-

ju voštanih figura Madame Tussauds. Ondje su na interaktivnim izložbama predstavljani mađarski povjesničari, vođe, slavne osobe te međunarodne zvijezde. Kamp je za djecu bio besplatan, a sudjelovalo je petnaestero djece (četnaestero HOŠIG-ovih učenika od 2. do 8. razreda te jedan bivši učenik HOŠIG-a). U kampu su djeca dobila tri obroka dnevno (marendu, ručak i užinu) te sokove, voće, čokolade, žitne pahuljice te „obavezne” kokice uz film. Budući

da je tjedan kampa bio jedan dan kraći, organizatori će to nadoknaditi tako da će tijekom ožujka odvesti djecu u Gradski cirkus (Fővárosi Nagycirkusz) i još jedanput u kino.

Organizatorica kampa, predsjednica Hrvatske samouprave XVI. okruga Kinga Kolesza, ističe: „Cilj je našeg kampa pomoći onoj djeci i roditeljima koji kod kuće ne mogu vježbati hrvatski jezik da bolje nauče hrvatski jezik, i to ne samo kao školsko gradivo nego da prošire svoj vokabular i riječima koje se upotrebljavaju u svakodnevnom životu. Naš kamp djeca toliko vole da tko jednom dođe, poslije jedva čeka sljedeću godinu kako bi opet sudjelovao u kampu.”

Kršul

Srebrna medalja na Kupu „Zugló”

Nedavno je započelo drugo polugodište i već smo postigli novi uspjeh na Kupu „Zugló” – ovom prilikom članovi HOŠIG-ove floorball momčadi, dečki iz petog razreda. Nakon uzbudljivih susreta u grupnoj fazi natjecanja ušli smo u finale. Finale je održano 29. siječnja, a naš je suparnik bila momčad iz Osnovne škole „Imre Németh”. Utakmica je bila naporna i na koncu taj smo susret izgubili. Rezultat je bio 1 : 2. Ipak, osvojili smo srebrnu medalju.

Čestitam dečkima! Naprijed, HOŠIG! Momčad čine Benedek Ivó Papp, Goran Đurić i Vilmos Rác Szabó.

Tamás Wenzel, profesor tjelesnog odgoja

Izvor: HOŠIG

HOŠIG-ova srebrna momčad u floorballu

Hrvatski bal u Beču

„Hatska tromeđa“

„Hatska tromeđa“ bilo je geslo ovogodišnjeg, 77. Hrvatskog bala u Beču. Održan je 20. siječnja u bečkom Park Hotelu Schönbrunn u organizaciji gradišćanskih Hrvata i u nazočnosti više od 1100 gostiju i uzvanika. U središtu zbivanja našli su se u prvom redu Hrvati iz hrvatskih sela na tromeđi Austrija – Slovačka – Mađarska. Tako su i neki Bizonjci kao izvođači sudjelovali na balu, pa tako i tamburašica Orsi Ambrusch. Nju su dopratili, među ostalima, načelnica Bizonje i zastupnici mjesne hrvatske samouprave.

Kako donosi *vecernji.hr*, bal je otvorila predsjednica Hrvatskog centra i Hrvatsko-gradišćanskog kulturnog društva u Beču Terezija Stojšić nakon uvodnog glazbeno-plesnog programa. Svečano otvara-

nje pod naslovom „Svadba na tromeđi“ u izvedbi ansambla iz Slovačke „Generacija & Živel“ i solista iz Austrije, Mađarske i Slovačke u prekrasnim narodnim nošnjama i pod umjetničkim vodstvom Milorada Samarđžije oduševilo je brojnu bečku publiku.

Hrvatski bal u Beču najveća je i najvažnija godišnja kulturna manifestacija gradišćan-

skih Hrvata koja okuplja političare, gospodarstvenike, kulturne djelatnike, diplomate i brojne Hrvate i njihove prijatelje iz Beča i Austrije, ali i iz zapadne Mađarske i Slovačke.

„Političari i diplomati, kako u domicilnoj tako i u matičnoj zemlji, potrebni su nam više nego ikad kako bismo ostvarili naš veliki i značajan projekt dvojezičnog

školstva u Austriji: učenje hrvatskog jezika od dječjeg vrtića do studija, a sve s ciljem očuvanja hrvatskog jezika, kulture i identiteta u višejezičnom austrijskom prostoru“, rekao je za Večernji list glavni koordinatorski Hrvatskog bala i predsjednik Društva za očuvanje hrvatske balske svečanosti u Beču Petar Tyran.

„Gradišćanski Hrvati pokazali su da su velik i snažan most povezivanja Austrije i Hrvatske i da su nakon više od četiri i pol stoljeća uspjeli sačuvati svoju osobitost te su uspješno integrirani, ali ne i asimilirani u austrijsko društvo. Čestitam im na tome kao i na sjajnoj organizaciji Hrvatskog bala“, rekao je Dario Magdić, zamjenik državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH. Balu su uz veleposlanika RH u Beču nazočili i veleposlanici RH u Mađarskoj i Slovačkoj.

Branka Pavić Blažetin

HRVATSKI BAL U BIKE

Ove je godine 12. siječnja u gradiću Bike održan 22. Hrvatski bal u organizaciji Hrvatske samouprave grada Bike. Na bal se odazvalo 120 gostiju, doznaje Hrvatski glasnik. U programu otvaranja bala nastupili su domaći hrvatski pjevački zbor „Danica“ iz Bike i plesna skupina HKD-a „Čakavci“ iz Hrvatskog Židana. Zbor je izveo repertoar dalmatinskih pjesama, a Židanci su predstavili dalmatinski ples. Za balsko raspoloženje brinuo se petrovski sastav „Pink Band“. Tročlano zastupničko tijelo hrvatske samouprave Bike čine predsjednica Ferencné Popovits, zamjenica predsjednice Gyuláné Mórocz i zastupnica Szilvia Varga Rozmán. Kao i svake godine, bal je bio uspješan, a uspjehu su pridonijeli i bogata tombola, dobar program i izvrstan orkestar.

VIII. HRVATSKI GASTRONOMSKI I KULTURNI FESTIVAL

Hrvatska svinjokolja u Podravini

U organizaciji Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“ 13. siječnja na martinačkoj „otvorenoj areni“ priređen je VIII. Hrvatski gastronomski i kulturni festival – Hrvatska svinjokolja u Podravini. Organizatori su deseteročlanim ekipama (koje su za sudjelovanje uplatile 150 000 Ft po ekipi na račun Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“) osigurali štand-kućicu, svinju, paket pića, drva, jednu plinsku bocu, vodu i struju.

Natjecanju se ove godine odazvalo devet ekipa. Imali su idealno kolinjsko vrijeme. U ranim jutarnjim satima bilo je dosta hladno, tako da se sa suncem u 11 sati temperatura nije digla iznad nule, ali su vjetrovi i sunce uz vesele Podravce i njihove prijatelje bili pravi dar za kolinjsko druženje. Za dobro raspoloženje i zagrijavanje brinuli su se tamburaši i dobra rakija. Svi su bili veseli.

Cilj je ovog natjecanja „tradicionalna svinjokolja, timski rad, veselo raspoloženje – prilikom toga: punjenje kobasica, čurke/

Članovi ocjenjivačkog suda

Ovako se puni kobasica

krvavice, 'frišketina', čvarci, kušanje kuhano vina i domaćih rakija“. Na licu mjesta potrebno je predati za ocjenjivanje par pečenih kobasica, par pečene čurke, čvarke, jednu porciju jela uobičajenog za svinjokolju (frišketina), pola litre rakije i kuhano vino. Također, svaka ekipa treba predati par dimljenih kobasica i komad dimljene salame (min. 0,5 kg) koje su pripremili na svinjokolji za prijavu na natjecanje „Kobasijada 2024.“.

Vrijedne su se ekipe naradile, ali i oraspoložile uz domaće ekipe. Na ovogodišnjem kolinju sudjelovala je i ekipa iz Sopja, pa je tako kolinje poprimilo međunarodni karakter. Kako reče v. d. ravnatelja Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip

Starinčani

Veselo društvo

Gujaš Džuretin“ Vesna Velin, ekipe su se natjecale u 11 kategorija, a ocjenjivački je sud sve pomno pratio, kušao i na koncu ocijenio. Članovi ocjenjivačkog suda bili su Krištof Petrinović, Berislav Androš, Levente Várnai i András Szieber.

Generalni konzul Drago Horvat, načelnik Sopja Berislav Androš i voditeljica Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“ Vesna Velin predali su ekipama spomenice i pehare u svečanim okvirima u mjesnom domu kulture. Nagrada organizatora pripala je ekipi „Podravci“ iz Daranja. Najveselijom ekipom proglašena je ekipa Hrvatske samouprave Starina. Najbolje čvarke napravila je združena ekipa Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“ i Nogometne ekipe Zrinski – Veterani. Pehar za najbolju kobasicu osvojila je Udruga „Naši ljudi“ iz Mišljenja, za najbolju čurku ekipa Saveza Hrvata u Mađarskoj. Pehar za najbolju „frišketinu“ pripao je ekipi Hrvatske samouprave Šomođske županije, najbolje kuhano vino skuhalo je ekipa Hrvatske samouprave Barče, a najbolju rakiju ekipa iz Sopja.

Najiščekivaniji trenutak bilo je proglašenje najbolje ekipe VIII. Hrvatskog gastronomskog i kulturnog festivala – Hrvatska svinjokolja u Podravini. NAJEKIPOM proglašena je ekipa martinačkih Hrvata „Mi Hrvati“.

Ja ću pohvaliti ekipu „Mi Hrvati“ i njihovu izvrsnu pečenu jetru, koju sam jela kao i pečeno meso ekipe Hrvatske samouprave Barče te kolače iz Dombola i Foka.

Branka Pavić Blažetin

Od Lekovnog četrtka do Pepelnice

„Fašenk se je oženil, Pepelnico združil. Pepelnica zaručnica, Fašenk mladoženja. Fašenk, Fašenk pepelnjak, Se si dekle zamoš dal. Samo si jedno stajel, Babinem kotu, svakomu na špotu.“ Tako glasi pjesma pomurskih Hrvata koju bi na dan fašnika „fašenki“ pjevali dok bi prolazili od kuće do kuće te huškanjem i vikanjem tjerali zimu. Nije to bilo preveliko veselje za mlade djevojke koje se nisu uspjele udati – do fašnika su se održavale svadbe i dotad su se trebale udati barem djevojke do navršene 23. godine. Koje nisu uspjele, po mišljenju mještana, trebale su se sramiti jer su ostale „stare dekile“, kao što i pjesma kaže, „svakomu na špotu“. Čak su i „fašenki“ ismijavali stare dekile tako što bi se muškarac obukao u haljinu mladenke, a žena u odijelo mladoženje, kazuju mi žene iz Serdahela.

No drukčije bi to bilo na „Lekovni četrtak“ (lakovni/lakomi četvrtak), koji se održavao, kako se da i naslutiti iz imena, prije fašnika. Bilo je to veselje za sve starije ili mlađe žene, udane ili neudane djevojke, stare djevojke. Taj dan bio je tzv. ženski dan, dan kad bi žene dobile slobodu i mogle se veseliti do mile volje, biti lakome, jesti i piti na svoje zadovoljstvo, i to isključivo bez muškaraca.

„Te den žene su išle v gorice kaj su se malo prez čoveki bile, kaj su popevale, pile, jele, pak dobro se čutile. Mogle su iti i dekile i žene, sam moške nesu smeli. Največpot smo išli pešice v gorice, to je tak bilo deset-dva-najst kilometri, to za nas nikaj neje bilo, vek smo fngo hodale. Negda išče za lekovni četrtak je bil veliki sneg, onda smo tak vu velikem snegu išle v gorice, nikaj nesmo se bojale iti. Onda da smo došle v gorice onda smo v jednom mestu nakurile v kleti, onda smo tam jele, pile, prepovedale, popevale, potle smo išle od kleti do kleti. Onda je bilo veselje v goricaj, popevale smo, huškale smo, največpot ogovarjale muške, fngo se smejale, nišče nam neje zapovedal“, prepoveda teta Ilonka. Nekad su bila druga vremena. „Negda su žene morale poslušnuti muževu, nesu mogle tak slobodno iti sim-tam. Muž je bil gazda v hiži, kaj je on rekel, tak je moralo bite. Žena je domaj morala delate kaj je rekel muž. Fngopot je bil muž vu strahu, al zato je na te den pustil ženu, zato mert je znal kaj je med ženami. Te den je bil kaj su žene mogle biti malo slobodne, bez da bi nim muževi nekaj govorili. To je bil kak ženski dan kaj su malo bili prez čoveka. Jemput da sem bila deklčka bila sem v goricaj, pak je jen bečehelski čovek došel v gorice, on nije znal kaj je ne smeti te den iti gore, mert ga bodu žene svlečile, pak ga i buhale malo. Onda su stareše žene rekle, ve ga svlečemo. Da je to zeznal te muški tak je bil v strahu kaj je zaklenul v klet, tak su ga prebesile serdahelske žene.“

Nije dugo prošlo od Lekovnog četrtka do fašenka, već su se žene u vinogradu do-

Hrvatska samouprava Letinje svake godine obilježava Lekovni četrtak

govorile kako će se obući za fašnik, tko će s kim ići u skupini po ulicama praviti ludorije.

„Na da je bil Lekovni četrtak potle je došel fašenk, onda smo skupa z muškima se sprajili za fašenke. Kak smo si bili siromaki, nekve canke smo zeli za fašenke za obraze, napravili rupe za jokeke pak stajili na lice. Blekli smo nekve stare halije, kajgod je bil domaj, batače, peteze, se sterinjavo je došlo naprej, muško halije su največ pot žene blekle, a ženske halije pak muški. Bilo je i tak kaj smo bili svati, negda so se dekile morale ite za mož do fašenka. Bilo je i takvo kaj su se žene počkomač blekle, kaj nis muž neje štel pustiti, onda su se tak blekle kaj nis nišče ne spoznal“, prepoveda teta Margeta. Dodaje da su u skupinama hodali po selu, a glavno je bilo to da čovjeka ne prepoznaju, zbog čega bi često „iskrivili“ glas.

„Negda smo tak 10-12 bili v družini, i tak je to bilo kaj neje bilo smeti spoznati što je iza fašenka (maske), da su ga spoznali moral je skinute masku pak iti doma. Onda su bili takvi kaj su fašenka cuknul brzo dole, onda su ga spoznali pak je moral iti doma. Bilo je i takvo kaj su fašenki bili v strahu od drugih fašenka, mi dekile smo išle, pak su za nam išli muški fašenki pak smo bile v strahu kaj nas ne primaju, pak nas bodu buhali. Pri kapeli

smo se spozišli, onda smo tam tak plesali kaj su čude bile. Neje bilo mužikaša, sam smo mi tak popevali, pak plesali. Onda je bilo tak kaj smo se i zmešali. Nesmo znali s kem smo skupa, kam nam je banda dišla. Bilo naj je jako lepo, veselo, ve več nega toga“, prepoveda teta Marica.

Kao i u svim drugim mjestima, glavna poslastica fašnika bile su krafne. Svaka ih je kuća pripremala i gazdarica ih je nudila fašenkima, a gazda im je nudio vino ili žganicu (rakiju). Mnogi su rado primali fašenke kako bi i iz njihove kuće protjerali zimu, kako bi napokon došlo proljeće.

Danas više na pomurskim ulicama nema onih pravih fašenka, no u serdahelskoj školi i u mlinaračkom dječjem vrtiću još njeguju običaj. Na satu Narodopisa izrađuju maske (fašenke) od bijelog platna i na fašnički se utork maskiraju te prolaze kroz selo, ali su u večernjim satima ulice tihe. Među odraslima više se čuva običaj Lekovnog četrtka, kad žene odlaze u vinograde malo se veseliti, ali dopuštaju i muškarcima da se pridruže. No njihov je zadatak tad služiti ženama, kuhati i točiti vino. S Pepelnicom se završavaju pokladni dani i slijedi korizma, vrijeme duhovne pripreme za Uskrs.

Beta

HRVATSKA DRŽAVNA SAMOUPRAVA

na temelju Zakona o radu br. I. iz 2012. godine raspisuje

NATJEČAJ

za popunu radnog mjesta

RAVNATELJA (viši voditelj)

Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj

Ravnatelj se imenuje na vrijeme od četiri (4) godine, na neodređeno/puno radno vrijeme.

Mjesto obavljanja dužnosti:

Baranjska županija, 7621 Pečuh, Jókai tér 11/A 1. kat.

Plaća i ostala davanja:

Prema odredbama Zakona o radu br. I iz 2012. godine

Uvjeti za podnošenje natječaja:

- visoka škola i visoka stručna sprema
- znanstveni stupanj stečen u Mađarskoj ili u Hrvatskoj
- jezični ispit visokog stupnja iz hrvatskog jezika razina „C“
- najmanje 5 godina radnog iskustva
- stručno iskustvo na području znanstvenog istraživanja najmanje 3 godine
- korištenje aplikacija MS Office, korisnička razina uredska
- vozačka dozvola kategorije B
- podnošenje izvješća o imovinskom stanju
- mađarsko državljanstvo
- potvrda o nekažnjavanju.

Uz natječaj molimo priložiti sljedeće dokumente i potvrde:

- životopis na hrvatskom i mađarskom jeziku
- dokaz o stručnoj spremi (preslika)
- plan vođenja ustanove na hrvatskom i mađarskom jeziku
- potvrda o nekažnjavanju ne starija od 3 mjeseca
- izjava o suglasnosti za korištenje i prosljeđivanje osobnih podataka kandidata u svrhe vezane uz natječaj.

Datum popunjenja radnog mjesta:
najranije od 1. listopada 2024. godine

Krajnji rok za predaju natječaja:
12. travnja 2024. godine u 16 sati

Način podnošenja natječaja:

Natječaji se podnose poštanskim putem na adresu Hrvatske državne samouprave – Országos Horvát Önkormányzat, 1089 Budapest, Bíró Lajos u. 24.

Krajnji rok za vrednovanje pristiglih natječaja:
30. travnja 2024. godine.

Mjesto i način službene objave natječaja:

<https://kozszolgallas.ksz.gov.hu/>

Manda Aladžić Kolar

(1943. – 2024.)

Profesorica Manda Aladžić Kolar rođena je 30. rujna 1943. godine u hrvatskoj obitelji u Gari. Preminula je 6. veljače 2024. godine.

Nakon završene osnovne škole u rodnom selu maturirala je 1962. godine u tadašnjoj Hrvatsko-srpskoj gimnaziji u Budimpešti. Dana 4. siječnja 1963. godine počinje raditi u Pečuhu, u učeničkom domu Državne opće škole s hrvatsko-srpskim nastavnim jezikom. S ponosom je isticala kako je počela raditi kao „tetica“. Cijeli svoj život radila je na jednom radnom mjestu, s kojega je u lipnju 1996. godine otišla u mirovinu. Dvadeset godina radila je u učeničkom domu kao odgajateljica i petnaest godina u gimnaziji kao profesorica hrvatskog jezika i književnosti.

Neumorno se usavršavala i učila. Diplomirala je 1971. godine na Visokoj nastavničkoj školi u Pečuhu kao nastavnica hrvatsko-srpskog i ruskog jezika. U učeničkom domu škole radi od 1963. do 1971. godine, u osnovnoj školi od 1983. Na Visokoj nastavničkoj školi u Pečuhu 1985. godine diplomirala je pedagogiju. Od 1971. do 1979. paralelno radi i u Stručnoj srednjoj školi za odgajatelje Janusa Pannoniusa.

Diplomu srednjoškolske nastavnice srpskohrvatskoga jezika i književnosti stječe 1979. godine na Filozofskome fakultetu Sveučilišta „Loránd Eötvös“.

Radila je i kao gostujuća predavačica na Katedri za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta Janusa Pannoniusa u Pečuhu. Dobitnica je više visokih državnih priznanja za rad na polju hrvatskog školstva u Mađarskoj. Napustila nas je svjesna Hrvatica.

Sa svojim suprugom Stankom Kolarom, koji je preminuo 25. svibnja 2018., bila je neumorni borac za hrvatski jezik i hrvatstvo – bili su zagovaratelji i inicijatori utemeljenja gimnazije u Pečuhu, koja je otvorena školske godine 1983./1984. Škola 1983. godine dobiva ime Hrvatsko-srpska osnovna škola i gimnazija, a u rujnu 1988. godine mijenja ime u Hrvatsko-srpska osnovna škola, gimnazija i đачki dom „Miroslav Krleža“. Prva je profesorica hrvatskog jezika i književnosti te prva razrednica u pečuškoj hrvatskoj gimnaziji. Neumorno se zalagala za prestiž hrvatskog jezika u dnevnoj komunikaciji s učenicima.

Bila je pedagog iz plejade hrvatskih pedagoga koji su stasali 70-ih godina 20. stoljeća. Njezine su zasluge na polju hrvatskog školstva velike. Bila je jedna od malobrojnih svjesnih Hrvatica u Pečuhu koja se zalagala na brojnim poljima, a osobito u odgoju i obrazovanju. Posjećivala je, dok je mogla, sva javna događanja hrvatske zajednice u gradu – izložbe, predavanja i susrete s književnicima, glumcima, slikarima, političkim djelatnicima. Sa suprugom Stankom Kolarom nesebično je pomagala prognanim Hrvatima za vrijeme Domovinskoga rata.

Nositeljica je spomenica i sljedećih odličja: Red hrvatskog pletera, Plaketa grada Pečuha, Odličje grada Pečuha za narodnosti te brojnih drugih nagrada i priznanja.

Draga Mando, neka ti je laka pečuška gruda.

Branka Pavić Blažetin

Foto: Hrvatska škola „Miroslav Krleža“

„Poklade su, milo janje moje, barem da su u godini troje!“

U organizaciji Mjesne samouprave Kašada 3. veljače u kašadskom domu kulture priređeno je veselo pokladno druženje svih stanovnika sela – obiteljski pokladni bal. Druženje je započelo u poslijepodnevnom satima dječjim maskenbalom. Najmlađi su se obukli u prekrasne maske i predstavili, a potom su se zabavljali uz sendviče i kolačiće sa svojim roditeljima, bakama i djedovima. U večernjim satima organiziran je bal s naramkom, a za glazbenu podlogu brinuo se Orkestar „Baranja“. Uz male Kašadane na maskenbalu su sudjelovala i djeca onih koji u Kašadu više ne žive, ali su ih roditelji ili bake i djedovi odjenuli i doveli na maskenbal. Djeca su nagrađena prigodnim

Vrijedne ruke

darovima za svoju vrlo uspješnu izvedbu. U večernjim satima okupili su se stanovnici sela, gosti iz Bremena, članovi Udruge „Seljančice“, gosti iz Katolja, Budimpešte, Baranjskog Petrova Sela (Petarde).

U ovom najjužnijem hrvatskom naselju u Mađarskoj i u susjednom selu Semartinu – iz kojeg su se svi Šokci organizirano

Najmlađi s načelnicom Zoricom Plužar

iselili krajem 70-ih godina prošlog stoljeća – dugo se, do sredine 60-ih godina, očuvao pokladni običaj buša povezan s posljednja tri dana pokladnog razdoblja, sličan običaju u susjednom Baranjskom Petrovu Selu i obližnjim selima s druge strane granice u Hrvatskoj. U tim veselicama sudjelovalo bi cijelo selo i nestrpljivo ih očekivalo. Žene bi se prerušile u muške, a muški u ženske maske te bi se pjevalo i veselilo – od kuće do kuće, od dvorišta do dvorišta. Oni u maskama bili bi darivani brašnom, novcem, jajima, kobasicama, graham, vinom... Buše bi bile vesele i svaka šala i lakrdija bila im je dozvoljena tih dana. Prije dvadesetak godina obnovljene su kašadske buše dok je u selu djelovao KUD „Dola“, kojem je u obnovi običaja pomogao KUD „Tanac“.

Branka Pavić Blažetin

Ja sam vatrogasac

VELIKA KANIŽA – U pomurskome gradu od 8. do 10. veljače održan je Festival krafni s mnoštvom kulturnih i gastronomskih sadržaja. Na festivalu svake godine sudjeluju i hrvatske kulturne udruge, a ove godine na programu pod naslovom „Glazba i plesovi raznih naroda“ nastupili su plesači Kulturno-umjetničkog društva „Sumarton“ te Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva „Goričan“ iz Međimurja.

ČAKOVEC – Početkom veljače predsjednik skupštine Zalske županije dr. Attila Pál i ravnateljica mađarske zdravstvene ustanove Balance Medicial Center dr. Nikolett Szolnoki boravili su u službenom posjetu u Međimurskoj županiji, gdje ih je primio župan Matija Posavec. Posjet je nastavak suradnje općina i gradova dviju županija. Jedna od glavnih tema sastanka bilo je povezivanje dviju regija na zdravstvenom polju i povezivanje Županijske bolnice Čakovec, Medicinskog centra u Lentibi, Medicinskog sveučilišta u Grazu i Fakulteta zdravstvenih znanosti Sveučilišta u Peču u prekograničnim projektima. Suradnja će se nastaviti i članstvom u europskom Savezu Alpe Jadran. Na sastanku se razgovaralo i o suradnji na polju turizma i znanosti.

SUMARTON/LUDBREG – Udruga pajdaša vina „Sveti Martin“ iz Sumartona ima dugogodišnju suradnju s Udrugom vinogradara „Trsek“ iz Ludbrega. Vinogradari se međusobno posjećuju i sudjeluju na izložbama vina. Ovaj su put sumartonski vinari sudjelovali na Međunarodnoj izložbi vina 21. siječnja u Ludbregu. Na izložbi se natjecalo 440 uzoraka vina iz Slovenije, Mađarske i Hrvatske. Sumartonski vinogradari prikupili su nekoliko zlatnih i srebrnih kvalifikacija.

ČIKERIJA – Hrvatska samouprava Čikerije i KUD „Roko“ priređuju Veliko bunjevačko prelo koje će se održati 24. veljače u mjesnom domu s početkom u 19 sati. Na prelu će nastupiti domaći KUD „Rokoko“, a goste će zabavljati Orkestar „Zabavna industrija“ iz Dušnoka.